

Soyutlamaya ve boyaya dair

Resmin tabiat tasvirinden kopup da renk ve çizginin asli imkânlarını aradığı soyutlamaya dönüşü Batıda nesnel duyusunun terkli bir plânda sürmesine engel olmamıştır. Avrupa sanatında resmin çağdaş serüveni endüstri hareketinin başlamasıyla birlikte geniş ölçüde dünyaya açılışın etkilerini taşır. Bu etki- nişin içinde Doğuda, İslâm da ve ilkel insandaki yaratıcı duyarlılığı kavrama çabası gizlenmektedir. Avrupa dışında yüzyıllarca süregelmiş soyutlamanın, sembolleştirmenin Çağdaş Batı Dünyasındaki ferdi deneyleri Batı insanının temel davranışıyla birleşmiştir.

Çağdaş Batı soyutlamanın en büyük özelliği çok defa birer mucize gibi yorumlanan deneyleri insanın çevresiyle hesaplaşmasından doğan bir ikilik, bir iç gerilim üzerinde değil, sadece nesnel malzeme üzerinde gerçekleştirilmekte oluşudur. Batı soyutlama imkânını geniş ölçüde malzeme araştırmasıyla birleş- tirilmiş, başka bir deyimle çeşitli malzemeyi soyut bir ifade kazanmaya zorlamıştır. Bu bakımdan Batılı

sanatçı Batının objektif bilimsel çizgisinden ayrı bir yerde değildir. Duyusal gözleme göze dayanan bilimsel objektifliğe bağlı bu temel davranış hangi soyut imkâna varırsa varsın ancak duyusal yoldan gözle kavranan bir sonuç elde etmek zorundadır.

Soyut semboller dünyasına gelenekten sahip olan Avrupa dışı ülkelere gelince bunların karşılaştıkları en büyük güçlük tekniğin ve malzemenin ortaya çıkardığı objektif problemlerdedir.

Türkiye çevresi temeldeki yaratış sorunları yönünden Avrupa dışı bir ülkedir ve bu yüzden sürekli Batı etkileri sanat ve kültürü derin bir şekilde sarsıntıya uğratmıştır. Soyutlamanın bu ülkede kendisini sadece nesnel bir malzeme araştırmasıyla gerçekleştiremeyeceği, malzeme dışı gözlem ve nesnel duyusalığa içe dönük bir tavır iki liğinin katılacağı, hattâ bu tavrın nesnel malzeme üzerinde hâkim rol oynayacak bir şemalar yığınınna, bir geometrik örgüye varmak amacı taşıdığı daha bugünden belli olmaktadır. Gene de bugün bir kaç sanatçı-

nın dışında resim henüz yanlış bir yoldadır.

Galerilerde karşılaştığımız bir çok resimlerin sahipleri kendi temel davranışları yönünden bilinçsiz oldukları için kullandıkları boyaya hâkim olmak şöyle dursun aksine onun hükümüne boyun eymektedirler. İşte batı etkilerine hesaplaşmaksızın kapılmanın büyük yanılgısı buradadır. Ve işte gene bu yüzden mahalli soyutlama davranışının ana ilkelerine, özel diyalektiğine dikkatle yönelmek zorunluluğu vardır.

Türkiyede resim eleştir- mecilerinin resmin özel görünüşlerini araştırırken açık koyu tonlardan sıcak soğuk renklerden ince kalın boya tabakalarından ve buna benzer bir sürü zirvan- dan söz ederek alay konusu olmaları bir tesadüf değil bu kişilerin Batı resminin nesnel malzeme örgüsünü açıklama özentisini dile getirmek istemeleridir. Bu arada bazı hünerli resim sanatçıların da soyutlama adı altında içi boş kupkuru bir malzeme fiyakasını başardıkları görülmüş ama fiyakaları kolay bozulmuştur. Böyle fiyakalar ge- ne bozulacaktır.